

4. Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

4.1 Inleidend

Die kanoniese benadering van Childs gaan van die standpunt uit dat die kanon van die Christelike kerk die mees geskikte konteks is waarbinne 'n Bybelse teologie kan funksioneer. Dit gaan nie vir Childs om die groei en ontwikkeling van die kanon tot met sy totstandkoming nie. Die kanoniese benadering plaas eerder die fokus op die wyse waarop tekste gelees moet word binne die konteks van die hele kanon. Om hierdie rede is die kanoniese benadering veral geïnteresseerd in die wyse waarop die finale vorm van die teks deur die geloofsgemeenskap gelees word.

Childs tref dus 'n onderskeid tussen die historiese vraagstuk van die ontwikkeling van die kanon en die teologiese vraagstuk van die Ou Testament as gefinaliseerde kanon binne die geloofsgemeenskap. Die histories-kritiese studie van die Bybel word nie deur Childs nagelaat nie. Hierdie feit sal in die studie duidelik gemaak word. Die kanoniese benadering wil egter verder as dit gaan. Daar was ook in die ontwikkeling van die teks 'n dialektiese proses aanwesig waarin die histories-bepaalde oorlewering in verband gebring is met die godsdienstige oortuiging van die groep waarbinne die teks gefunksioneer het. Die histories-kritiese metode is volgens Childs nie geskik om hierdie proses te bestudeer nie. Hierdie benadering kan ook nie 'n bydrae lewer om die Bybel as Skrif van die kerk te begryp nie. Dit is eers wanneer die Bybel binne die konteks van die breë kanon gelees word dat teologies gesê kan word wat die teks in die verlede beteken het en wat die teologiese relevansie daarvan vir die hede is.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

In die eerste plek word sy definisie van die begrip kanon aan die orde gestel.

4.2 Die definisie van kanon

Die begrip kanon soos wat dit in die kanoniese benadering van Childs funksioneer is 'n geweldig breë konsep. Childs (1980:52c) gee self toe dat die wyse waarop hy die begrip hanteer geweldig breed is: "...broadening the term canon to encompass the complex process involved in the religious usage of tradition which extended far back in Israel's history and exerted an increasing force in the post-exilic period".

Die begrip het soveel fasette dat herhaling soms sal voorkom ten einde tot 'n volledige omskrywing te kan kom. Dit is onmoontlik om die begrip onder een opskrif te hanteer. Om hierdie rede word daar onder meer as een opskrif aandag gegee aan die begrip soos Childs dit hanteer.

Die vraag na wat Childs bedoel met kanon is 'n redelik komplekse een. Dit is sy verstaan van die kanon wat tot die felste kritiek teen hom lei. Die term kanon word deur Childs gebruik as 'n aanduiding vir 'n literêre korpus soos die Ou Testament of die Nuwe Testament. Die teks wat dan deur Childs as normatief beskou word is die Masoretiese teks van die Hebreeuse Bybel. Soms word dit deur hom gebruik bloot om die finale vorm van 'n tradisie aan te dui in kontras met vroeë bronne wat geherinterpreteer en gerekonstrueer is. Die belang van die finale vorm is dat dit alleen getuie kan wees van die hele geskiedenis van openbaring. "...in Childs's works 'canon' comes to mean a certain interpretive perspective, namely the so-called 'holistic' approach to the Biblical texts"(Høgenhaven 1988:71).

Ander kere gebruik hy dit as 'n term om gesag aan te dui: "Rather, it is crucial to see

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

that the issue of canon turns on the authoritative role played by particular traditions for a community of faith and practice". (Childs 1984b:81). Childs weier om 'n term soos kanonkritiek te gebruik omdat hy daarmee nie die indruk wil wek dat dit maar net nog 'n ander vorm van die historiese kritiek is nie. Die term kanoniese kritiek word met die werk van Sanders geassosieer en ook om die rede is Childs nie geneë om van die term gebruik te maak nie. Die definisie wat Childs (1970a:105) dan gee vir sy begrip van kanon is streng teologies¹ georiënteerd: "The concept of canon as it developed was a testimony to the belief that Jesus Christ was grounded upon the witness of both prophets and apostles. God had revealed his will, not in timeless universal truths, but in concrete manifestations of himself, restricted in time and space, and testified to by particular witnesses. Scripture served not as interesting 'sources' of historical information about Jesus of Nazareth, but as a testimony that the salvation and faith of the old covenant was with that revealed in Jesus Christ".

Die konsep is verder teologies georiënteerd omdat dit verwys na die verhouding tussen die Ou Testament en die godsdienstige gemeenskap wat dit as 'n belangrike riglyn sien vir hulle verhouding met God. Die teologiese aard van die kanon bepaal ook die gesag van die Skrif teenoor allerhande ketterse sienings (Childs 1979c:60). Childs tref 'n onderskeid tussen die historiese vraagstuk van die ontwikkeling van die kanon en die teologiese vraagstuk van die Ou Testament as gefinaliseerde kanon. Daar was volgens Childs van die begin van die Christelike kerk 'n kanon bewustheid, wat diep ingebed is in die Nuwe Testamentiese literatuur self. Sekere tradisies het 'n gesagsrol gespeel in die gemeenskap van gelowiges. Childs dig 'n groter rol aan die vroeë kerk toe, met betrekking tot die vorming van die kanon, as wat die Hervormers bereid was om te doen. In 'n sekere sin word kanon dan ook deur Childs

¹ 'n Definisie van die kanon wat teenoor dié van Childs net op die historiese ontwikkeling klem lê is die van Priest (1980:265), asook die benadering van Ringgren (1979:11).

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

(1974a:100) gebruik as 'n teologiese belydenis wat gebaseer is op die getuienis van die apostels en profete. Hy stel 'n post-apostoliese datering om en by 100 n.C., van die finale vorm van die Hebreeuse teks voor.

Die vorming van die kanon was nie maar net bloot 'n historiese gebeure of 'n ekklesiologiese ontwikkeling nie, maar "...the canon was shaped, rather, by an interaction of divine and human factors that constituted the regulative context and content for doing biblical theology" (Henry 1990:80). Die kanon het deur die kerk gekom en nie van die kerk nie. Wanneer Childs (1977a:66-80) van kanon praat as 'n historiese proses, dan praat hy van die proses wat reeds binne Israel bestaan het. Dit was 'n proses van versameling, seleksie en ordening van tekste om as 'n normatiewe korpus Heilige Skrif binne 'n geloofsgemeenskap te funksioneer: "I am using the term 'canon' to refer to that historical process within ancient Israel...particular in the post-exilic period...which entailed a collecting, selecting and ordering of texts to serve a normative function as Sacred Scripture within the continuing religious community".

Vir Childs is die kanon 'n dinamiese konsep. Die kanon het oor 'n lang tyd sy beslag gekry. Dit begin alreeds vir Childs in die pre-eksiliese tyd en ontwikkel verder in die eksiliese en na-eksiliese tyd. Dit is nie altyd seker watter kragte agter hierdie vormingsproses van die kanon aan die werk was nie. Wat egter in die proses belangrik was, is dat stof van die verlede so bewaar en deurgegee is dat dit as gesaghebbend vir die destydse lewensituasie ervaar is (Knight 1980:138). Die ordening van die teks was 'n hermeneutiese onderneming waarvan die teologiese effek ingebou is deur die gemeenskap in die struktuur van die teks, daarom kan die interpretasie van 'n teks net sinvol wees as die kanoniese vorm van die teks ernstig opgeneem word. Wanneer Skrif en kanon van mekaar geskei word, gaan die

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

waardering vir hierdie lang proses verlore². Die geloofsgemeenskap gee aan die kanon die konteks van sy bestaan: "To speak of the Bible as canon is to emphasize its function as the Word of God in the context of the worshipping community of faith" (Childs 1977d:53). Vir Childs is die interaksie tussen die gemeenskap en die geskrifte wat hulle as gesaghebbend ervaar baie belangrik.

Childs en Sheppard (1974) beskou die kanon as gesaghebbend omdat die kerk dit vir eeue as gesaghebbend aanvaar het. Die Woord het die gemeenskap sy vorm gegee en omgekeerd het die aanvaarding van hierdie gesaghebbende tradisie deur die kerk en die Sinagoge weer vorm gegee aan die geskrifte. Die volk definieer hom en vind sy identiteit in die geskrifte: "Israel defined itself in terms of a book!" (Childs 1979c:78). Die oorspronklike historiese en sosiologiese aspekte van die volk Israel, die Suidryk, die Noordryk, pre-monargiale en die monargie het verdwyn en 'n nuwe gemeenskap het na vore gekom wat sy identiteit gevind het in terme van die Heilige Skrifte. Die kanon het nou die *Sitz im Leben* van die Joodse gemeenskap gevorm wat alle sosiologiese ondernemings van die teks irrelevant maak (Childs 1979c:78).

Die finale vorm van die teks reflekteer 'n geskiedenis van ontmoeting tussen God en Israel. Die doel van die kanon is om die spesifieke verhouding te beskryf. Dit skryf 'n sekere gesag aan die segment van menslike geskiedenis toe wat dit normatief maak vir geslagte wat volg. Hierin lê die teologiese waarde van die kanon, dat dit die vermoë het om geloofsgemeenskappe in elke eeu aan te spreek. Om met die finale vorm van die teks te werk is nie om die historiese dimensie te negeer nie, maar eerder word 'n teologiese oordeel gemaak ten opsigte van die proses (Childs 1979c:76). Die kanon vorm dan die raamwerk waarbinne die eksegetiese volvoer moet

² Dit is veral 'n teoloog soos Sundberg (1964) wat 'n skerp onderskeid maak tussen kanon en Skrif. Tate (1981:183) sluit in sy kritiek teen Childs by Sundberg se historiese rekonstruksie van die kanon aan.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

word en die geloofsgemeenskap die konteks waarbinne interpretasie moet plaasvind. Die kanon beïnvloed nie self die betekenis nie, maar gee slegs die raamwerk. Die kanon bied die instrumente, maar nie die komposisie nie.

Die Masoretiese teks is die voertuig van die kanoniese teks in die Ou Testament. Alhoewel die Masorete daarteen gewaak het, het daar tog foute ingesluip. Daarom is die Masoretiese teks en die kanoniese teks nie sonder meer gelyk aan mekaar nie.

Die eerste taak van die Ou-Testamentikus is daarom die ontdekking van die teks wat die naaste is aan die oorspronklike teks van die eerste eeu (Childs 1979c:101). Vir Childs is dit 'n belangrike hermeneutiese vertrekpunt wat voortdurend die metode van die studie van die Ou Testament vorm en die resultate daarvan bepaal (Wharton 1976:268). Die finale vorm van die teks is dus nie die eindproduk van 'n literêre proses nie. Die kanonisering van die teks het die gevolg dat die literêre genre van elke boek irrelevant raak. Dit is ook nie 'n laat dogmatiese besluit of 'n geskiedenis van voortgaande ervaring met God nie (Childs 1979c:59). Elke onderdeel van die teks moet gesien word as Goddelik geïnspireerd en daarom kan elke teks teologies ontgin word ongeag sy literêre konteks (Høgenhaven 1988:71). Die inspirasieleer kry by Childs (1970a:103) dan nuwe aktualiteit, 'n aspek waarin die *Biblical Theology Movement* gefaal het.

4.3 Die kanoniese teks van die Skrif

Soos reeds duidelik is, is die finale vorm van die teks vir Childs 'n belangrike komponent van die kanoniese teks. Childs verabsoluteer hierdie finale stadium van die teks. Wat hom betref, mag daar niks kom tussen die finale vorm van die teks en die leser nie (Kittel 1980:5). Alleenlik in die finale vorm van die teks het die normatiewe geskiedenis 'n einde bereik en daarom kan die volle omvang van die

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

openbaringsgeskiedenis slegs in dié vorm begryp word (Childs 1978b:47-48). Die finale vorm van die teks vervul nie net 'n kritiese funksie ten opsigte van die vorige stadia van die oorlewering nie, maar verskaf ook die hermeneutiese raamwerk waarbinne alle vorige tradisies gelees en finaal kanoniek gevorm is.

Hoe doelbewus hierdie vorming was, is nie altyd duidelik nie. Die tradisie is egter so oorgelewer dat die betekenis daarvan nie in die verlede veranker gebly het nie. Aktualisering was altyd teenwoordig in die verskillende fases van die teks se kanonisering. Om hierdie rede sukkel 'n metode wat nie erns maak met die finale vorm van die teks, om 'n brug te slaan tussen die verlede en die nou (Childs 1979c:79). Dit gaan dus vir Childs om die kollektiewe ervaring van al die Bybelse geslagte. Die kollektiewe ervaring van die geslagte word omvat in die finale vorm van die teks, wat alleen getuie is van die geskiedenis van openbaring.

Die kanoniese konteks is egter vir Childs baie meer as net die finale vorm van die teks, of die kanoniese vorm van die teks in die Ou en die Nuwe Testament. Alhoewel die proses van kanoniese vorming ook deel is van die kanoniese konteks, is die spesifieke geloofstradisie waarin die leser van die teks staan integraal deel van die kanoniese konteks. Die geskiedenis van eksegetiese soos dit by Childs funksioneer, word ook deur hom deel gemaak van die kanoniese konteks waarbinne eksegetiese moet plaasvind. Ook die teologiese refleksie is deel van die kanoniese konteks. Hieroor word later gehandel onder die opskrif metodologie.

Die feit dat Childs so 'n groot premie op die finale vorm van die teks plaas lei tot sy waardering van die rol wat die Midras speel in die geskiedenis van eksegetiese. Hiermee word nie bedoel dat Childs die kanoniese benadering van die teks as 'n vorm van die Midras sien nie. Die Midras demonstreef egter die dialektiese verhouding tussen die kanoniese teks en die geloofsgemeenskap waar die teks as

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

kanon funksioneer. "The heart of the midrashic method is that the interpretation moves from the biblical text to seek a connection with a new situation. But then again, the reverse direction is equally important; namely, the interpretation comes from the situation and moves back to the text. In the first instance, the text interprets the new situation; in the second, the new situation illuminates the text" (Childs 1972a:52). Die Midras illustreer die dinamiek van interpretasie wat daar plaasvind tussen 'n vaste teks en die veranderende situasie van 'n gemeenskap vir wie die teks as kanon funksioneer.

4.4 Die kanoniese vorm van die Skrif

Volgens Childs is die kanoniese vorm van die Skrif 'n teologiese *Gestalt*. Die kanon van die Skrif funksioneer as 'n geskrewe getuie van die woord en werk van God. Dit is juis hierdie kanoniese vorm van die Skrif wat deur die histories-kritiese metode genegeer is. Dit het gelei tot 'n verwatering van die kanoniese teks en 'n dekanonisering van die Skrif (Childs 1978a:49). Die historiese kritiek is daarop uit om die kanoniese vorm te ignoreer, en die gevolg is dat daar nie tot 'n teologiese lees van die teks gekom word nie.

Die konsep kanon impliseer dat die Skrif normatief funksioneer deur die vorm wat die kerk aan die tradisies gegee het in hulle geskrewe vorm. In *Myth and reality in the Old Testament* (1960) wys Childs daarop dat die nuwe Israel teologies die nuwe realiteit is wat sy vervulling vind in die Nuwe Testament (Childs 1960:71). Hierdie standpunt word ook deur Childs (1970a:151) in *Biblical theology in crisis* gestel. Psalm 8 moet, as dit teologies geïnterpreteer word, christologies geles word. Childs (1969b:20-31) weier om dit te sien as 'n christomonistiese lees van die teks, en tipeer dit eerder as christologies. In dié verband beroep hy hom op die geskiedenis van eksegeese vanaf Augustinus tot Calvyn.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

In *Biblical theology of the Old and New Testament* (1992) hanteer Childs byvoorbeeld die begrip versoening op dieselfde wyse. Die Pauliniese begrip van versoening word deur Childs gebruik om versoening in 'n kanoniese konteks te bespreek. Dit word die bril waarmee Childs na versoening kyk soos dit binne die Ou en die Nuwe Testament funksioneer. Die Nuwe Testament word dan die finale vorm van die teks.

Die kanoniese benadering gaan dus verder as om maar net die kanoniese vorming van 'n gedeelte te bestudeer. Dit bring die perspektief dat 'n latere gedeelte van die kanon die lees van 'n vroeëre gedeelte beïnvloed na vore. Uit die aard van die saak sou Childs wat hierdie siening van die kanoniese vorming betref, heelwat kritiek uitlok. In dié verband word hy beskuldig van 'n christologiese lees van die teks³.

Childs is nie van mening dat die kanoniese vorm van die teks een definitiewe interpretasie van 'n spesifieke gedeelte bied nie. Die kanoniese benadering bied die ruimte vir wat deur die literêre kritiek as *reader competence*, en *reader response* genoem word asook wat onder teksresepsie verstaan word. In sy respons op kritiek deur Barr teen hom, onderstreep hy juis hierdie perspektief op die kanoniese vorming van 'n teks: "I do not wish to suggest that the canonical shaping provides a full-blown hermeneutic as if there were only one correct interpretation built into every text which a proper canonical reading could always recover. The canonical shaping provided larger contexts for interpretation, established the semantic level, and left important structural and material keys for understanding... There is an important dimension of 'reader competence' which reacts to the coercion exercised by the text itself" (Childs 1984b:69). Dit is hierdie opmerking wat aanleiding daartoe gee dat daar verder in hierdie studie gekyk sal word na die verhouding tussen Childs, Ricoeur en Jauss.

³ In dié verband vra Osswald (1977a:876) die volgende vraag: "Besteht bei seinem vorkritischen hermeneutischen Ansatz nicht die Gefahr zu einem vorkritischen Kanonsbegriff zurückzukehren?"

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

Childs, soos ook die strukturalisme en die lesersgeoriënteerde kritiek, erken die belang van die rol wat die leser in die interpretasie van die teks speel.

4.5 Die teologiese aanspraak van die kanon

Vir baie lank is kanon as 'n konsep gesien wat eerder tot die Sistematiese teologie behoort, eerder⁴ as tot die eksegeese. Childs dui in sy werke aan dat die kanon 'n teologiese aanspraak op die kerk het. Die verhouding tussen die Ou en die Nuwe Testament is die teologiese skarnier waarom die kanon draai. Die twee Testamente word aanmekaar verbind as gevolg van die feit dat altwee getuies is van die Goddelike openbaring. Hierdie teologiese verhouding tussen die twee Testamente is die sentrum van die Christelike kanon. Soos reeds genoem, sien Childs die kanon as 'n teologiese belydenis gebaseer op die getuienis van apostels en profete. Die kanon het volgens hom sowel historiese as teologiese momente. Dit is egter veral op die teologiese moment van die kanon waarop Childs klem lê.

Die verhouding tussen die Ou en die Nuwe Testament is kompleks omdat in die woorde van Childs (1964:448): "The Old Testament does not 'naturally' unfold with the faith of the New Testament". Die Ou Testament is 'n voor-Christelike geskrif wat deur die vroeë kerk verenig is met die Nuwe Testament op grond van hulle geloof in Jesus Christus. Die twee Testamente word dus saamgesnoer deur die geloof in Jesus Christus.

Die verhouding tussen die Ou en die Nuwe Testament bly 'n probleem in Bybelse teologie. Childs se oplossing is 'n ontologiese verstaan van die dialektiese verhouding tussen die twee Testamente. Die Ou Testament is die geskiedenis van

⁴ Dit is onder andere die siening van Hesse (1961: 315-327).

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

God se openbaring aan Israel en Israel se reaksie op die openbaring. Die Nuwe Testament is die geskrewe getuie van die vervulling van daardie openbaring. Om hierdie rede staan die twee Testamente in 'n dialektiese verhouding as gevolg van Jesus Christus. "Two passages may be identical in their witness, or complement one another, or stand in sharp tension" (Childs 1970a:111).

Die teologiese aard van die kanon is vir Childs onherroeplik verbonde aan die vraag rondom die gesag van die Skrif. In hierdie verband sê Klein (1980:60) die volgende oor die teologiese aanspraak van die kanon soos dit deur Childs gebruik word: "The Old Testament is not a message about divine acts in history as such, but about the power of the word of God".

Dit is by hierdie teologiese aspek van die kanon waarby iemand soos Hasel (1985b:44) aansluit. Wanneer daar deur Hasel 'n nuwe multipleks-benadering vir die teologie voorgestel word, word dit deur hom 'n kanoniese teologie genoem in aansluiting by Childs. Oor die teologiese aanspraak van die kanon sou Childs baie kritiek verduur. Hieraan word later aandag gegee. Ten slotte kan net genoem word wat Mays (1976:155) in aansluiting by Childs sê, naamlik "the term (canon) is thoroughly theological. It refers to the relation between the Old Testament and the religious community which formed it and received it as a decisive guide to their relationship to God". Dit stel die volgende opskrif aan die orde, naamlik die kanon en die geloofsgemeenskap waarbinne dit funksioneer.

4.6 Die verhouding tussen kanon en die geloofsgemeenskap

Die bespreking van die verhouding tussen die kanoniese teks en die gemeenskap waarbinne dit as gesaghebbend funksioneer, is 'n komplekse saak. Hierdie taak word verder bemoeilik deur die verskeidenheid van definisies wat daar bestaan vir die

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

kanon.

Die verhouding tussen die kanon en die gemeenskap soos dit by Childs funksioneer, word kortliks deur Piper (1976:88) soos volg saamgevat: "As I understand them, both Childs and Sheppard are saying simply, 'We accept the canon as authoritative because the Church has done so for centuries with profit'. Die kerk erken die gesag van die Skrif en keur dit as kanon goed, maar is nie verantwoordelik vir die kanoniese gesag nie.

Die term kanoniese vorming, of kanoniese intensionaliteit, word meermale deur Childs in verband met die geloofsgemeenskap gebring. Volgens Childs het die proses van kanoniese vorming gepaard gegaan met die versameling, seleksie en ordening van tradisies tot hulle finale vorm. Hierdie proses het 'n waarneembare invloed op Bybelse tekste gehad. Spore van die kanoniese vorming van tekste is doelbewus uitgegee sodat daar min bewyse van hierdie proses oorgebly het. Die doel van hierdie kanoniese vorming was om die teks toeganklik te maak vir opeenvolgende geslagte. Tekste is opnuut vir elke generasie geaktualiseer. Childs probeer om die effek wat hierdie proses gehad het op die interpretasie van tekste te ondersoek. Hierdie proses was 'n hermeneutiese proses. Die kanoniese intensionaliteit was aanwesig van die vroegste ontstaan van die tekste tot die einde toe. Die geloofsgemeenskap het dus 'n kardinale rol gespeel om die die teks so teologies te vorm dat dit ook vir komende geslagte kon spreek.

Childs (1992:70-71) wil dit dus beklemtoon dat die konsep kanon nie verstaan moet word as 'n laat kerklike ordening nie, maar dat daar deurentyd 'n kanonbewustheid teenwoordig was, wat deel van die vorming van die literatuur was. In hierdie proses was daar teologiese kragte aan die werk en nie soseer sosio-politieke faktore nie.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

Volgens Childs moet die hele Skrif verstaan word as 'n belydenisdokument wat homself grond in die teologie van die geloofsgemeenskap.

4.7 Childs se metodologie

In sy publikasies gee Childs nêrens formeel aandag aan 'n uiteensetting van sy metodologie nie. Dit is veral waar van sy eerste publikasies. Hy het eers in *Introduction to the New Testament as scripture* (1979c) aanduidings gegee van die metodologie wat hy volg. Ook hier vind ons nie 'n sistematiese analisering van sy metodologiese stappe nie. Die bespreking wat nou volg, poog om hierdie leemte te vul.

Childs se eksegetiese arbeid begin met die analise van 'n teks in sy Ou-Testamentiese konteks. Hierdie Ou-Testamentiese konteks, is die konteks van die finale vorm van die teks. Die teks moet in relasie gesien word met die boek waarin dit voorkom, maar ook in verhouding met die res van die Ou Testament. Die eksegetiese model van Childs het die volgende basiese stappe: Daar word gekyk na die grense van die konteks van die betrokke teks wat aan die orde is.

Wanneer 'n Ou-Testamentiese teks ter sprake is, sal die Ou Testament volgens die Masoretiese teks die voor-die-handliggende grense wees. Indien die teks in een of ander vorm ook in die Nuwe Testament funksioneer, speel dit ook 'n rol in die interpretasie van die teks. Die Nuwe Testament is belangrik omdat dit saam met die Ou Testament deur die Christelike gemeenskap as een Heilige Skrif aanvaar word. Vir Childs is daar 'n dialektiese verband tussen die twee Testamente. Daarom beweeg eksegese van die een Testament na die ander.

Wanneer 'n teks in beide Testamente voorkom, word dit eers binne sy onmiddellike

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

konteks ondersoek en dan in sy verhouding tot die teks in die ander Testament. Indien dit gebeur het, is daar volgens Childs 'n teologiese waardering van die teks moontlik. Elke teks se eie integriteit en identiteit word erken in die sin dat die getuienis van 'n ander teks nie daarop afgeforseer word nie. Dit is die teologiese taak van die eksegeese om die dialektiese verhouding wat daar tussen die twee Testamente bestaan, na te speur. Childs sien die verhouding tussen die Ou en die Nuwe Testament as een van kontinuïteit en diskontinuïteit. Die kontinuïteit van die twee Testamente is veral daarin geleë dat die God van die Ou Testament dieselfde is as die God van die Nuwe Testament, die eenheid wat daar tussen Jesus Christus en die God van die Ou Testament bestaan. Childs gee toe dat daar ook 'n mate van diskontinuïteit tussen die Testamente is. Die fundamentele kontinuïteit ten opsigte van Goddelikheid, skepping en verbond is egter oorheersend (Baker 1976:357).

Die kanoniese benadering van Childs gaan verder as maar net die bestudering van 'n teks in sy konteks binne die Ou en Nuwe Testament. Die wyse waarop 'n teks in die geskiedenis geïnterpreteer is, is ook vir hom belangrik. Die woorde van Augustinus, Calvyn, Luther en andere word nie deur Childs gelyk gestel aan die gesag wat die Skrif dra nie, maar dit is deel van 'n tradisie wat die Skrif as gesaghebbend aanvaar. Om hierdie rede meen Childs (1970a:118-122; 1974a:XV-XVI) dat dit 'n bydrae lewer om 'n teks beter te verstaan. Childs (1974a:207-209) gaan nog verder en bring ook die resultate van Joodse eksegete ter sprake wanneer 'n Ou-Testamentiese teks ondersoek word. Die moontlikheid word ook deur hom genoem om ander kanons, byvoorbeeld die Katolieke kanon te inkorporeer (Childs 1979c:666).

Deur die gebruik van die historiese kritiek wil Childs aantoon watter teologiese raamwerk aan die teks gegee is deur die gemeenskap van gelowiges wat dit help vorm het. Childs beperk nie deur die gebruik van sy kanoniese benadering die

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

gebruik van ander metodes nie. Die historiese kritiek word deur hom gebruik om die finale vorm van die teks beter te belig (Childs 1979c:112; 1984b:15). So byvoorbeeld ondersoek redaksiekritiek die teologiese raamwerk wat deur die redakteur van 'n teks verskaf is. Dit help volgens Childs om die teologiese betekenis te verstaan wat aan die teks gegee is, toe aan sy finale vorm beslag gegee is deur die gemeenskap van geloof. Childs (1979c:78) skram nie weg van die feit dat hy van die historiese kritiek gebruik maak nie, soos duidelik blyk uit sy antwoord op die kritiek van Gottwald. Dit is belangrik vir Childs (1970a:112) dat aan die begin van die eksegetiese proses die teks gesien moet word in sy spesifieke periode van geskiedenis. Historiese kritiek word dus deur Childs gebruik, maar dan in 'n vroeë fase van sy eksegetiese proses. Childs gebruik dié metode om die teologiese lees van die teks moontlik te maak.

Childs konsentreer op die kanoniese vorming wat die teks ondergaan het. Die kanoniese vorm van die teks gaan saam met die bedoeling van die gemeenskap van geloof met die spesifieke teks. Soos reeds genoem, was daar 'n sekere kanoniese intensionaliteit by die gemeenskap teenwoordig (Childs 1979c:78-79). Dit het veroorsaak dat daar 'n doelbewuste proses van versameling, seleksie en ordening van 'n finale vorm van die teks teenwoordig was (Childs 1984b:136-142). Dit is belangrik om die vraag te vra wat die betekenis van 'n spesifieke boek of teks is in die lig van die plek wat dit in die kanon inneem. Die feit dat dit op 'n spesifieke plek in die kanon staan, het 'n invloed op die betekenis van so 'n teks. So byvoorbeeld is die betekenis van Psalm 1 of Psalm 150 afhanklik van die feit dat hulle die eerste en die laaste psalm is.

Die konsep kanoniese vorming toon 'n sekere ontwikkeling in die werk van Childs. In *Biblical theology in crisis* bespreek hy (Childs 1970a:XIV) al die proses, maar die begrip kanoniese vorming is nog hier afwesig. Childs gebruik die eerste keer hierdie konsep in sy Eksoduskommentaar. Dit is eers in *Introduction to the Old Testament*

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

as *scripture* dat hy (1979c:77-79) vir die eerste keer die konsep ten volle uitwerk. In *The New Testament as canon: an introduction* (1985) toon hy aan dat die analisering van die kanoniese intensionaliteit essensieel is om te sien hoe die teks aanmekaar gesit is. Dit is nodig om by die teks se ware betekenis uit te kom, 'n betekenis onafhanklik van sy historiese konteks. Childs gebruik die voorbeeld van Proto-Jesaja en Deutero-Jesaja wat uit hulle oorspronklike historiese konteks geneem is en geplaas is binne die konteks van Jesaja die profeet van die agste eeu. Binne hierdie konteks kry die spesifieke dele 'n eskatologiese betekenis (Childs 1979c:325-336). Die kanoniese vorming was nie oorspronklik deel van Childs se kanoniese benadering nie, maar het ontwikkel saam met sy gebruik van die histories-kritiese analise van die teks.

Die chronologie van Childs se kanoniese benadering is soos volg: In die eerste plek maak hy gebruik van die histories-kritiese metode om die proses van die kanoniese vorming te ondersoek. Tweedens word daar gekyk na die boodskap van die perikoop in sy finale vorm en laastens ondersoek hy die boodskap van die perikoop in relasie tot die res van die Ou Testament en, indien toepaslik, met die Nuwe Testament, die Joodse tradisie en die geskiedenis van eksegeese wat 'n betrokke teks het. Die heel laaste stap is vir Childs om 'n teologiese oordenking te gee van die betrokke teks. In dié stap oorweeg Childs alle getuies van die teks om tot die betekenis van die teks te kom binne die kanon en die geloofsgemeenskap. Hierdie stap maak die teks toeganklik vir die leser deurdat die teologiese vrae van die hede en verlede beantwoord word wanneer dit binne 'n kanoniese konteks gelees word.

Die metodologie van Childs kan aan die hand van Eksodus 3:1-4:17 geïllustreer word. Wat opvallend is wanneer die metodologie van Childs gesistematiseer word, is in hoe 'n groot mate die histories-kritiese metode 'n rol speel. Dit is 'n feit wat veral waar is van sy Eksoduskommentaar.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

4.8 Childs se hantering van Eksodus 3:1-4:17

Die gedeelte is in die eerste plek gekies omdat daar breedvoerig aandag gegee is deur Childs in sy kommentaar van Eksodus. In die tweede plek is die gedeelte meer geskik as ander gedeeltes omdat dit in die Nuwe Testament en ook op ander plekke in die Ou Testament verwysings het. Dit word dus op meer as een plek binne die kanon herhaal. Die gedeelte verkry ook heelwat aandag in ander kommentare as gevolg van die rykdom van tradisies wat daarin voorkom. 'n Ander faktor wat bydra tot die keuse van die teks is die feit dat die Hervormers en Augustinus ook bepaalde bydraes gelewer het om die teks beter te verstaan, 'n faktor wat ook 'n rol speel in die metodologie van Childs. Dit is redelik ingewikkeld om die metodologie van Childs abstrak te verstaan, daarom dien hierdie praktiese gedeelte die doel om sy benadering beter te begryp. Die eksegetiese onderneming van Childs begin met die analisering van die teks binne sy Ou-Testamentiese konteks.

4.8.1 Die Ou-Testamentiese konteks

Die Ou-Testamentiese konteks is die finale vorm van die teks volgens die Masoretiese teks. Dit is die parameters waarbinne die teks bestudeer moet word (Childs 1984b:48). Dit is belangrik om die teks in hierdie konteks te lees, sodat die teks in die breë verband van die boek gesien kan word, maar ook in die wyer verband van die ander Ou-Testamentiese boeke.

Childs se eksegeese van Eksodus 3:1-4:17 begin met die ondersoek van die teks binne die konteks van die Ou Testament. Drie fases word deur Childs onderskei. In die eerste plek word die grense bepaal van die konteks waarbinne eksegeese gedoen sal word. In die volgende stap maak Childs van die historiese kritiek gebruik. Die doel van hierdie stap is om aan te toon wat die invloed van die geloofsgemeenskap

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

op die teks was. Die histories-kritiese⁵ metode word gebruik om die verskillende historiese tradisies te identifiseer. Dit maak dit moontlik om die kanoniese vormingsproses van die geloofsgemeenskap vas te stel. In die laaste instansie kyk Childs na die proses van kanoniese vorming.

Die onmiddellike grense van die konteks waarbinne Eksodus 3:1-4:17 funksioneer, is die Masoretiese teks van die Ou Testament soos dit deur Joodse en Christelike geloofsgemeenskappe aanvaar word.

Die roeping van Moses in Eksodus 3:1-4:17 is 'n goeie bewys van hoe Childs gebruik maak van die historiese kritiek. In sy histories-kritiese ondersoek van Eksodus 3:1-4:17 maak Childs gebruik van literêre- tradisie- en bronnekritiek. Deur die gebruik van bronnekritiek toon Childs aan dat die gedeelte Eksodus 3:1-4:17 'n geheel vorm⁶. Die rede hiervoor is, volgens Childs, omdat die menslike perspektief in hoofstuk twee teenoor die goddelike perspektief in Eksodus 3:1-4:17 staan. Deur gebruikmaking van bronnekritiek toon Childs verder aan dat daar materiaal van twee bronne in hierdie gedeelte teenwoordig is, naamlik bronne J en E.

'n Volgende stap deur Childs is om deur vorm- en tradisiekritiek aan te toon dat die gedeelte Eksodus 3:1-4:17 basies 'n roepingsformule is. Volgens Childs is dit 'n belangrike ontwikkeling omdat die roeping van Moses hom onderskei van die aartsvaders. Hy sou 'n ander boodskap as hulle verkondig. Childs meen dat hierdie roepingsformule nie teruggelees is in die Mosaïese tradisie nie, maar dat Moses self

⁵ Childs word deur veral Barr (1980:13) en Barton (1984b:86-87) daarvan beskuldig dat hy die histories-kritiese metode ignoreer. Hierdie beskuldiging word veral in die Eksoduskommentaar weêrlê deur die wyse waarop Childs van die historiese kritiek gebruik maak.

⁶ In dié verband verskil Childs van Noth (1962:27-47) wat aanvoer dat die gedeelte Eksodus 2:11-4:23 'n eenheid vorm.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

die oorsprong van hierdie formule is. Vervolgens gebruik Childs tradisiekritiek om die teken wat aan Moses gegee is te ondersoek. Hy kom tot die konklusie dat die teken nie verwys na dit wat gaan volg nie, maar eerder terugverwys na die brandende bos. Deur van vormkritiek gebruik te maak wil Childs aantoon dat die gebruik van die naam die beste verstaan kan word binne die konteks van die roepingsformule. Moses word aangedui as 'n profeet van God. Dit gaan dan in hierdie gedeelte om die onderskeid tussen ware en valse profete. Die naam YHWH word deur die E-bron gebruik sodat die volk die ware profeet kan onderskei deur sy gebruik van die spesifieke naam vir God. Childs dui aan dat die gedeelte Eksodus 3:13-15 die produk is van kanoniese vorming. Volgens Childs het hier assimilasië van verskeie tradisies plaasgevind met die finale vorm van die teks as produk.

In die laaste fase gee Childs veral aandag aan sekere stilistiese en tematiese aspekte. Sekere temas word aangedui soos om te stuur, te glo, te praat. Die lang toesprake word aan God toegeskryf en die korter toesprake aan Moses.

Dit is dus baie duidelik dat Childs in sy Eksoduskommentaar gebruik maak van die metode waarteen hy heelwat kritiek lewer. Hy ignoreer nie die gebruik of die resultate daarvan nie, maar gebruik dit op 'n alternatiewe wyse. Vir Childs dien die historiese kritiek die doel om vas te stel hoe die teks ontwikkel het tot sy kanoniese vorm. Childs gee toe dat die teks die produk is van 'n historiese ontwikkeling. Hierdie ontwikkeling word deur die historiese kritiek ondersoek.

Die volgende eksegetiese stap van Childs is om die kanoniese vorming van die teks te ondersoek. Hierdie fase van die proses het ten doel om die kanoniese vorm van die teks te ondersoek wat die resultaat is van 'n historiese proses. Die kanoniese vorming van 'n teks dui, soos reeds aangetoon, op die kanoniese bedoeling van die geloofsgemeenskap. Die bestudering van die kanoniese vorm van die teks help om

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

die histories-kritiese probleme van 'n teks te probeer oplos. By Childs funksioneer die kanoniese vorming van 'n teks as brug tussen die historiese kritiek en Bybelse teologie.

Die gedeelte Eksodus 3:1-4:17 kan volgens Childs die beste gesien word as 'n verhaal van interaksie tussen die menslike en die goddelike. Die teenwoordigheid van die teken in 3:12 en die goddelike naam in 3:14 is sleutelemente in die kanoniese vorming van die perikoop. Dit lei daartoe dat dit geklassifiseer kan word as 'n roepingsformule. Alhoewel die verhaal materiaal van twee bronne verteenwoordig, is die verhaal kunstig tot 'n eenheid verweef. Die gedeelte 3:1-12 is waarskynlik die oorspronklike verhaal waarby 3:13-15, 3:16-4:16 en 4:17 die teks 'n uitgebreide weergawe van die roepingsformule geword het. Die besware in 3:16-4:16 dui op Moses se pogings om sy roeping te ontduik. Hierdie besware dui moontlik op 'n latere invloed. Latere roepingsformules het almal 'n element van stryd tot aanvaarding van die roeping tot profeet gehad. Deur die toevoeging van 4:17 word die kanoniese vorming van die gedeelte voltooi deurdat Moses daaraan herinner word dat God vir altyd by hom sal wees, soos gesimboliseer deur die staf.

Sekere eksegetiese konklusies word deur Childs (1974a:51-79) getrek. Eksodus 3:1-4:17 verteenwoordig die roeping van Moses. Die oorspronklike verhaal is Eksodus 3:1-12. Ander tradisies is bygevoeg om die verhaal uit te brei. Deur sy histories-kritiese ondersoek toon Childs aan dat die verhaal uit verskeie tradisielae bestaan. Die betekenis van elke tradisie is verander wanneer hulle gesien word in hul finale kanoniese vorm. Saam met die oorspronklike roepingsverhaal is die ander tradisies geselekteer en georden in die kanoniese proses. Die finale produk verteenwoordig die bedoeling en bydraes van die outeurs en redakteurs. Deur die invoeging van 3:13-15 en 3:16-4:17 het die outeurs of samestellers aan die verhaal 'n nuwe betekenis gegee: die roeping van Moses is geaktualiseer in sy finale vorm. In 3:13-

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

15 word die naam van God aan Moses bekendgemaak om daarmee legitimiteit aan Moses te verleen as 'n ware profeet van God. Die invoeging van die besware in 3:16-4:17 dien as die vestiging van die profetiese tradisie wat vanaf Moses sou deurloop na die latere profete toe.

Die funksie van die tekens is om God se soewereiniteit bo die mens en natuur aan te dui. Die invoeging van die Aärontradisie mag oorspronklik gewees het om Aäron voor te stel, maar in die kanoniese vorm van die verhaal word Aäron die segsman teenoor Moses as die profeet gestel.

Childs se eksegesi van 'n perikoop binne sy Ou-Testamentiese konteks het drie stappe. In die eerste plek gebruik hy die historiese kritiek as 'n hulpmiddel om die proses van kanoniese vorming aan die orde te bring. Tweedens gee hy aandag aan die boodskap van die perikoop in sy finale vorm. Derdens gee hy aandag aan die perikoop binne die verwysingsraamwerk van die hele Ou Testament⁷. Deur die stappe te volg, bestudeer Childs die perikoop binne die teologiese konteks van die kanon. In sommige gevalle sal die eksegesi ten einde loop na die ondersoek van die Ou-Testamentiese konteks, soos in die geval van Eksodus 1:1-7. Ander kere word die teks soos dit aangehaal word in die Nuwe Testament ondersoek, of soos dit deur die geskiedenis van eksegete hanteer is.

Met die volgende stap verskuif Childs die grense van sy eksegetiese onderneming van Eksodus 3:1-4:17 na die spesifieke verwysings daarvan in die Nuwe Testament.

4.8.2 Die gebruik van Eksodus 3:1-4:17 binne Nuwe-Testamentiese konteks

⁷ In dié verband is dit egter interessant om daarop te let dat Childs nie veel maak van 'n gedeelte soos byvoorbeeld Eksodus 6:2-7:7, waar die hernuwing van die roeping van Moses ter sprake is nie.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

Volgens Childs (1964:433) behoort ons aan 'n Ou-Testamentiese teks se Nuwe-Testamentiese konteks aandag te gee, want die Christendom beskou die twee Testamente as deel van een Heilige Skrif. In Childs se benadering is die verhouding tussen die twee Testamente 'n dialektiese een en nie net 'n suiwer historiese een waar eksegetiese beweeg van die Ou Testament na die Nuwe Testament nie. Eksegetiese beweeg van die een na die ander Testament sonder enige beperkings. Die geloof in Jesus Christus bind die twee Testamente saam tot 'n eenheid. Om dié rede volg Childs (1970a:109) 'n christologiese interpretasie van die Skrif. Die Ou Testament is 'n voor-Christelike geskrif wat verbind is met die Nuwe Testament deur die vroeë kerk se geloof in Christus. Wanneer 'n perikoop in beide Testamente voorkom, word dit eers binne sy onmiddellike konteks ondersoek en dan in verhouding met die ander verwysings binne die konteks van die kanon. Eers as een perikoop gehoor is in verhouding tot die ander is 'n teologiese waardering moontlik (Childs 1970a:159).

'n Ou-Testamentiese teks kan implisiet of eksplisiet teenwoordig wees in die Nuwe Testament. Die ondersoek van 'n Ou-Testamentiese gedeelte binne 'n Nuwe-Testamentiese konteks bestaan ook uit drie stappe. In die eerste plek word daar weer eens gekyk na die parameters van eksegetiese binne die nuwe konteks. Die rede hiervoor is nie om te kyk hoe die konteks verskuif het nie, maar hoe die konteks uitgebrei is om beide Testamente in te sluit. In die tweede plek word die kanoniese vorm van die Ou-Testamentiese teks in die Nuwe Testament bekyk. Laastens word dan sekere konklusies gemaak. Die doel van hierdie fase is om die Nuwe-Testamentiese gedeeltes te beskryf waarin daar verwysings is van Eksodus 3:1-4:17. Dit gaan nie hier om die kanoniese vorm van die Nuwe Testament in sy wydste sin nie. Volgens Childs is daar drie verwysings van die roeping van Moses in die Nuwe Testament. Die gedeeltes is: Matteus 22:32 (met sy sinoptiese parallelle in Markus

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

12:26 en Lukas 20:37), Handeling 7:30-34 en Openbaring 1:8⁸. Die eerste gedeelte Matteus 22:32 en sy parallelle, bevind hom binne die konteks van die Sadduseërs wat Jesus 'n vraag vra rondom die opstanding.

Deur gebruikmaking van die roeping van Moses as 'n gesaghebbende teks uit die Torah repudieer Jesus die Sadduseërs op twee maniere: hulle ignoreer die krag van God en die Woord van God. Childs bespreek die gebruik van die roeping van Moses slegs binne die konteks van Matteus 22:32. Die vorm van die materiaal is volgens Childs die sleutel tot die betekenis van die materiaal. Die basiese vorm van die Eksodus gedeelte in die Evangelies word gesien as 'n legitimasie van die opstanding as 'n waarheid waarvan die Skrif getuig. Die roeping van Moses word deur die Evangelieskrywers gebruik om hulle materiaal in so 'n vorm te plaas dat dit die krag van God in die opstanding demonstreer.

Die tweede Nuwe-Testamentiese gedeelte wat Eksodus 3:1-4:17 gebruik is Handeling 7:30-34. In dié gedeelte spreek Stefanus hom uit teen sy arrestasie deur na Moses en die aartsvaders te verwys. Stefanus word daarvan beskuldig dat hy teen Moses praat. Hy gebruik dan die verhaal van Moses om homself te verdedig. Die gedeelte Eksodus 3:4-4:17 is deel van die toespraak van Stefanus waarin hy demonstreer hoe God se boodskappers deur Israel verwerp is. Die derde gebruik van die roeping van Moses is 'n verwysing in Openbaring 1:8 na die naamformule in Eksodus 3:14. Die Septuaginta se weergawe van Eksodus 3:14 word in Openbaring gebruik. Alhoewel dit die vraag na vore bring watter Ou-Testamentiese teks deur die Evangelies gebruik is, skenk Childs nie aandag aan die probleem nie. Hy lewer nie uitspraak oor die Evangelies se keuse van die Masoretiese teks bo die Septuaginta

⁸ Openbaring 1:8 word deur Childs gesien as 'n implisiete verwysing na Eksodus 3:1-4:17. Die gebruik van Childs om 'n kanoniese gedeelte te soek wat in skerp kontras is met die teks funksioneer nie hier nie.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

nie⁹.

Die Evangelies gebruik die roeping van Moses om die Sadduseërs se ongeloof in die opstanding te verwerp asook om hulle ongeloof ten opsigte van die krag van God aan die kaak te stel. Die Evangelies word daarvan beskuldig dat hulle Eksodus 3:1-4:17 in die midrasvorm gebruik. Childs sien die gebruik van die roeping van Moses as 'n eksegetiese tradisie wat herinner aan die eerste Judaïsme. Die vraag wat ter sprake kom is nie of die skrywer van Matteus die Eksodusteks in Matteus 22:32 korrek gebruik nie. Childs se beskouing is dat die saak tussen Jesus en die Sadduseërs te doen het met die realiteit rondom God, soos die openbaring van God aan Moses in die doringbos.

In Handeling 7:30-34 word Eksodus 3:1-4:7 gebruik om aan te toon dat die boodskappers van God deur die volk verwerp is. Childs sien 'n Hellenistiese invloed in Handeling 7. Die feit dat Handeling 7 nie Moses se teenstand noem nie, stem ooreen met Josefus en Filo wat 'n Hellenistiese invloed aandui.

Vir Childs is die eksegetiese taak eers voltooid wanneer beide Testamente ter sprake gekom het. Childs se eksegesis gaan egter nog verder as bloot net die ondersoek van 'n perikoop binne die konteks van die Ou en die Nuwe Testament. Vir Childs speel die wyse waarop die teks deur die geskiedenis geïnterpreteer is ook 'n rol.

4.8.3 Die eksegetiese geskiedenis van Eksodus 3:1-4:17

By hierdie fase van Childs se eksegetiese onderneming is daar ook drie stappe ter

⁹ Childs (1979c:84-106) gee egter in sy *Introduction to the Old Testament as scripture* aandag daaraan.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

sprake. In die eerste plek gaan dit weer eens daarom om die grense van die konteks vas te stel. Die konteks word uitgebrei om die geskiedenis van eksegetiese te akkommodeer. Tweedens word die doel van die ondersoek gegee, asook die bydrae wat daardeur gemaak word ten opsigte van die verstaan van die teks. Derdens word 'n teologiese waardering gegee. Alhoewel die kanon die konteks is waarbinne eksegetiese gedoen word, praat Childs (1964:438) van 'n "explicit framework of faith". Daarmee maak hy dit heel duidelik dat hy groot waarde heg aan die geskiedenis van eksegetiese as 'n onderdeel van sy eksegetiese onderneming.

Die geskiedenis van eksegetiese is deel van die kanoniese konteks omdat dit 'n integrale deel is van dit wat geïnterpreteer word (Childs 1964:97). Daarby het Childs groot waardering vir die kanonbewustheid wat by die ou kerkvaders geheers het (Barton 1986:96). Die roeping van Moses het nie 'n groot rol gespeel in vroeë Joodse interpretasies nie. Die kerkvaders het die engel in die bos verklaar as Jesus. Augustinus het die engel beskou as 'n verteenwoordiger van Jesus en het daarmee 'n trinitariese interpretasie geheg aan die gedeelte. Die Hervormers het 'n meer filosofiese aanslag gehad. Luther het die roeping van Moses allegories verankerd in Christus verstaan. Zwingli het verstaan dat dit spreek van God as die Skepper van lewe en dat Jesaja 40 'n kommentaar is op Eksodus 3:14 (Childs 1974a:85-86).

Die geskiedenis van eksegetiese is nie 'n noodsaaklikheid vir eksegetiese nie. Sekere gedeeltes het byvoorbeeld nie so 'n geskiedenis nie. Childs vind dit nuttig in die sin dat dit 'n perspektief gee van hoe 'n gedeelte deur die eeue heen verstaan is en watter vrae aan die teks gestel is. Deur die gebruik van die geskiedenis van eksegetiese probeer Childs om die pre-kritiese teologiese eksegetiese van die Christelike kerk en die Joodse tradisie aan die orde stel. Drie redes kan genoem word waarom Childs dit doen.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

In die eerste plek word daar aandag gegee aan teologiese kwessies wat eksegete deur die geskiedenis as belangrik beskou het. Tweedens lei die tradisie van interpretasie die moderne eksegeet in die interpretasie van 'n teks. Die eksegeet word in die derde plek blootgestel aan die verskeidenheid van interpretasies deur beide Christene en Jode.

Childs wil deur die gebruik van die resultate van vroeë eksegete nie sê dat hulle aanwending van die teks korrek is nie. In hierdie stadium is dit duidelik dat die aanwending van die kanoniese benadering alles behalwe 'n oppervlakkige lees van die teks is. Die gebruik van die histories-kritiese metode en die geskiedenis van die eksegete onderstreep hierdie feit. Childs gaan veel verder as maar net die historiese lees van 'n teks. Hy gaan soek ook na die teologiese dieptedimensie van 'n teks¹⁰. Soos na al die ander fases maak Childs na hierdie stap 'n teologiese waardering.

4.8.4 'n Teologiese waardering van Eksodus 3:1-4:17

Die Ou-Testamentiese betekenis van Moses se roeping is die openbaring van God aan Moses en die Israëliete as dieselfde God van die aartsvaders wat aan sy volk verlossing belowe. Die Nuwe Testament aanvaar dit nie net as dieselfde openbaring nie, maar plaas ook die openbaring binne die eskatologiese gebeure van Jesus Christus. Beide Testamente se gebruik van Eksodus 3:1-4:17 wys heen na dieselfde openbaring van God se verlossingswerk. God word gesien as die God van die verlede (die aartsvaders), die hede (Moses en Jesus) en die toekoms.

In die geskiedenis van die eksegete word Eksodus 3:1-4:17 ontologies gesien in die

¹⁰ In dié verband word Childs deur Barton (1984b) daarvan beskuldig dat hy 'n "flat" lees van die teks voorstel. Om hierdie rede gebruik Barton strukturalistiese argumente om die benadering van Childs te beoordeel. In 'n latere hoofstuk word hieraan weer aandag gegee.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

lig van die goddelike realiteit. God openbaar hom in die geskiedenis met die primêre doel om sy verbondsvolk te verlos. Alhoewel God hom bekend maak deur die geskiedenis, word die geskiedenis bepaal deur wat God doen. Die selfopenbaring van God is 'n oproep tot geloof in Hom. Met die teologiese waardering wil Childs die resultate van die eksegetiese assimileer om so 'n teologiese verstaan van die teks te bied.

Die teologiese interpretasie van die teksgedeelte is die werk van die eksegeet. Die kanoniese vorm van die teks en die tradisie waarbinne die eksegeet staan, is belangrike faktore in die proses. Childs gee egter ook aandag aan die eksegetiese resultate van die Joodse tradisies¹¹.

4.9 Samevatting

In die voorafgaande gedeelte is daar gepoog om die kernkonsepte van die kanoniese benadering aan die orde te stel. Daar is aandag gegee aan die wyse waarop Childs begrippe soos kanon, kanoniese vorming, kanoniese teks, en die rol wat die geloofsgemeenskap speel aan die orde stel. Daar is ook gepoog om die metodologie van Childs te sistematiseer aan die hand van Eksodus.

Belangrik vir hierdie studie is in hoe 'n mate Childs in sy kommentaar gebruik gemaak het van die resultate van die histories-kritiese metode. Dit is duidelik dat Childs weet hoe om hierdie metode te gebruik. Dit kom deurentyd ook na vore dat Childs heelwat maak van die benadering van Barth. Childs se weiering om woord en

¹¹ 'n Joodse eksegeet lewer soos volg 'n positiewe opmerking na aanleiding van Childs se gebruikmaking ook van die Joodse tradisie van eksegetiese: "Jewish readers will not find themselves strangers in this discussion, for the theological meanings emerge from the facts of human existence, though the idiom, as one must expect, is Christian" (Neusner 1976:91).

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

gebeure van mekaar te skei, is veral opvallend. Dit word veral duidelik as Childs (1974a: 301) die volgende sê: "He (the Biblical writer) does not see Exodus as 'act' of God distinct from the 'word of God' which explains it. In theological terms the relation between act and interpretation or event and word, is one which cannot be separated". Dit wil dus voorkom asof Childs nie werklik daarin kon slaag om die histories-kritiese metode die rug te keer nie. Die resultate van die histories-kritiese metode is van kardinale belang vir die kanoniese benadering. Die Eksoduskommentaar is 'n waterskeiding in dié verband. Die werke van Childs na 1974 vertoon 'n al hoe groter gemaklikheid met die histories-kritiese metode. In dié verband sluit Childs direk aan by von Rad en Barth.

Childs (1970a:106; 1985:15) het dit van die begin af duidelik gemaak dat hy nie 'n voorstander is van die gebruik van slegs een metode nie. Hy spreek hom egter uit teen die gebruik van allegorie en tipologie in hul patristiese en middeleeuse vorms. By Childs (1979c:71) is daar geen onsekerheid dat die histories-kritiese analise van 'n teks 'n belangrike bydrae lewer nie. Vir 'n teks om verstaan te word, is dit vir Childs (1970a:112) baie belangrik dat die teks aan die begin van die eksegetiese proses gesien word in sy spesifieke periode. Childs stel dit baie duidelik dat die oorspronklike historiese konteks nie die konteks is waarbinne eksegeese gedoen moet word nie. Die historiese ontwikkeling van 'n teks is volgens Childs primêr die resultaat van teologiese besluite wat deur die geloofsgemeenskap geneem is en nie die gevolg van politieke en sosiologiese oorwegings deur die gemeenskap nie. Hier gaan Childs teen die benadering van Gottwald in. Vir die wyse waarop die historiese kritiek deur Childs gebruik word, ontvang hy lof uit verskeie oorde¹². Daar moet egter bygesê word dat Childs die historiese kritiek op 'n eiesoortige wyse hanteer.

¹² In hierdie verband maak Kittel (1980:2) baie positiewe opmerkings oor Childs se gebruik van die historiese kritiek.

Hoofstuk 4 Spesifieke fasette van die kanoniese benadering van B.S. Childs

In die gedeelte wat volg word die verhouding tussen Childs en ander teoloë, veral dan met onder andere Barth, aan die orde gestel.